

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserat
sprejema upravnštvo v
Katol. Tiskarni Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo.
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvzema
nedelje in praznike ob
pol 6. uri popoldne.

Stev. 244.

V Ljubljani, v četrtek, 22. oktobra 1903.

Letnik XXXI.

Vabilo na ustanovni shod „Družbe treznosti“.

Razpored

ustanovnega shoda

vseslovenske

„družbe treznosti“,

ki bo v ponedeljek, 26. oktobra,
v Ljubljani, v dvorani knezoško-
fvske palače (II. nadstr.)

Dopolodne ob 9.:

I. 1. Otvoritev. 2. Pozdrav in nagovor
g. državnega in deželnega poslanca,
vodja Fr. Povšeta.

II. Govori:

1. „Boj zoper pijančevanje —
apostolsko delo“, govori Ju-
rij Trunk, župnik v Kazazah
na Koroškem.
2. „Pijančevanje in delavsko
ljudstvo“, dr. Jan. Ev. Krek.
3. „Alkohol in zdravje“, dr. An-
ton Breclj, zdravnik v
Gorici.

Popoldne ob 2.:

I. Govori:

4. „Uzroki pijančevanja in kako
jih preprečiti“, Ivan Štru-
kelj, učitelj na Robu.
5. „Abstinenca“, pojasnjuje
Fr. Avsec, župnik v Šent-
jurju pod Kumom.

II. 1. Revizija pravil. 2. Razni nasveti,
3. Resolucije, 4. Volitev odbora.

III. Nagovor premilostnega gosp. kne-
zoškofa.

Družba je vseslovenska, name-
njena vsem slovenskim pokrajinam, saj je
zmernostno vprašanje — sicer tukaj bolj in
tam manj — a splošno vendar po vsem Slo-
venskem akutno. Zato naj bi se je
rodoljubiv vseh pokrajin okle-
nili! Iz tega uzroka pa tudi želimo in
uljudno prosimo, da bi prišlo na shod iz
vsake obmejne pokrajine, ozir. škofije vsaj
nekaj zastopnikov. Vsaka pokrajina bo za-
stopana tudi v odboru najmanj po treh od-
bornikih.

Tembolj opravičeno pa prosimo in pri-
čakujemo, da prihite na shod v obilem šte-
vilu oni, ki jim je to bliže in lažje, kakor
našim pokrajinskim bratom. Z radostnim do-
voljenjem visokega kučegazda, pri katerem
bomo gostovali, premilostnega knezoškofa,
je vstop dovoljen vsem brez razločka,
laikom kakor duhovnikom. Zato tudi vse
uljudno vabimo.

Pojó, pojó zvonovi . . . mrtvaško pe-
sem našemu seljaku, je pisal tedanji urednik
»Slovenca« pred kakimi dvanajstimi leti, ko
se je ustanovljala prva družba treznosti, bo-
dreč svoje čitatelje na delo za družbo in za
treznost.

In zvonovi še vedno pojó in vlak drdra,
drdra . . . in vozi naše ljudi v tujino, da se
nam bo kmalu dežela izpraznila. Krivi so
tudi drugi vzroki, ali nemalo krivde nosi
nezmernost. Odtakrat dodanesse
je konsum žganja malone po-
dvoji. In stvar gre svojo pot naprej, in
kakor vse kaže, se sama od sebe neče us-

taviti, marveč narašča in le še narašča od
leta do leta.

Tudi številnejše in močnejše narode
kakor smo mi, slabí in uničuje nezmernost.
To so že zdavna spoznali možje, ki imajo
srce za ljudstvo in tipajo ob žilo naroda.
Zato je ena najvažnejših panog socialne-re-
forme reforma na tem polju. „Ohne Trink-
reform, keine Socialreform“, pravijo Nemci.

Med moralnimi in socialnimi težnjami
sedanjega časa — tako se je pisalo nedavno
našemu listu iz Londona, je zmernostno
gibanje eno prvih in
najvažnejših. Vpliv alkohola razdira
rodbinsko življenje, uničuje gospodarstvo in
zastuplja generacije. Zato delujejo
vse resne socialne stranke na
to, da se uživanje alkoholnih
pijač kar moč omeji.

Taki narodi pa, kakor je
slovenski, ki gine po številu
in energiji, pa se morejo ohrani-
titi samo, če goje zmernost,
treznost in delavnost v iz-
redni meri. Če se to ne do-
seže, bodo narodi, ki imajo
močnejšo individualnost, iz-
podrinili Slovence, kakor je
belokožec izpodrinil Indij-
anca.

Tako dopisnik iz Londona. To menda
zadostuje vsakemu rodoljubi, da vé, kaj ima
misлити in kako delati v tem oziru.

Seveda bi bila v prvi vrsti dolžna vmes
posesti država sama, ki ji mora biti prva
skrb blaginja narodov, katere v sebi zdru-
žuje. Zato mnogokrat čujemo: vlada naj
kaj stori; ona ima moč in lahko z enim
mahom zatre vse izrodke in izgrede! Toda
vlada nič ne stori. Sicer nekaj kaže, kakor
bi hotela, a se k stvari tako pripravlja, da
ji ni videti resne volje, da bi res kaj storila.
Na eni strani subvencionira spise, ki naj po-
spešujejo treznost, ut aliquid fecisse vide-
atur; na drugi pa odpira na stežaj vrata
vsem prilikam, da se ljudstvo pošteno opije
v svojo in — njeno lastno škodo. Hočemo
videti, kako bo naša deželna vlada
naklonjena naši ustanovljajoči se družbi, ker
tudi na to stran bo imela družba opraviti.

Dokler tedaj vlada, ta poklicani faktor,
ne stori, kar bi imela, ali naj z rokami na-
vskriž stoječe gledamo, kako nan povodenj
odnaša kos za kosom domače zemlje, moči,
kapitla, ljudi? . . . Ne! Branimo in gra-
dimo sami, kar moremo! Navezani
smo na samopomoč, kakor v marsi-
katerih drugih rečeh. In ena oblika te samo-
pomoči je naša „Družba treznosti“.

Družba ima dvojen značaj: svētini in
cerkveni; da more bolj svojo delavnost raz-
vijati, da more delati z naravnimi in nad-
naravnimi sredstvi. In da prodre med ljud-
stvo, kateremu je namenjena, uvedla naj bi
se po župnijah, kakor je uvedena družba
Mohorjeva; oziroma, kjer je že uvedena, naj
bi se le poživila na podlagi novih pravil, ki
so podrobnejša in bolj precizna od prvotnih.
Trebša še samo skrbeti, da družba ne bo
zaspala in zmrznila, ampak živela in gibala,
pa po prav. Stori bomo, kar mo-
remo storiti.

Ako bo družba tako živela in delovala,
bo drevo, ki bo rodilo Slo-
vencem lepega sadu.

To drevo se ima v par dnevih vsaditi
v slovensko zemljo.

Prijatelj ljudstva, k vam
je mar njega telesni in du-
ševni blagor, pridite blizu!

Boj zoper ravno- pravnost.

(Konec)

Iz Celovca.

Jaz govorim tu kot zastopnik
koroških Slovencev, in sicer kot
njih edini zastopnik, in kot poslanec čisto
slovenskega okraja; zato smem zahtevati, da
me poslušate dalje časa. — Utemeljevalci
(Burger) je rekel, da je vladal v narodnem
ožiru na Koroškem vedno mir. Jaz pozdrav-
ljam mir, a mir, o katerem govorite vi, je
gñil, in ne, privandanci s Kranjskega so ga
motili, kakor trdite, marveč tisti, ki manjšini
odrekajo narodne pravice in obstoj! (Klici:
On ne govori k stvari.)

Jaz sem že pri stvari! Marodajno je v
stvari, o kateri se danes razpravlja, go-
tovo pravosodno (justično) mini-
strstvo. Zato bodem najprej prebral ukaz,
katerega je o jezikovnem vprašanju za vse
dežele, v kojih prebivajo Slovenci, izdalo
pravosodno ministrstvo. Potem bom tudi do-
kazal, da gospodje od večine prav dobro
znajo slovensko, ko jim to služi v njihove
namene. — Dokazal bom tudi, da ni razlike
med našo govorico in »novoslovenščino«, ka-
kor vedno trdite. Izraz »bindiš«, katerega
vedno rabite, pa je kaznov po § 496. kaz.
zak., ker se rabi ta beseda zdaj kot psovka,
in je ravno tako, kot bi Nemci hotel ime-
novati zdaj »Švabe«.

Zdaj bom začel s čitanjem jezikovne na-
redbe za nas Slovence. Mi ne zahtevamo nič
več ali tudi nič manj, pred sodnijo nobenih
drugih pravic, kot so zapisane v tem ukazu.
Odlok se glasi:

Grafenauer nato prične čitati ob-
širni odlok in se tudi ne dá motiti, ko na-
stane med nacionalci mrmranje in ugovar-
janje. Ko je prišel s čitanjem nekako do
srede odloka, dežel. glavar pozvoni in pravi,
da po njegovem mnenju odloka ni treba
brati, ker je bil svoj čas objavljen in je to-
rej obde znan. — Grafenauer temu ugovarja
in pravi, da ima kot zastopnik slovenskega
ljudstva pač pravico prebrati podatke, iz ka-
terih se vidi, kaj gre temu ljudstvu. Zato
hoče brati naprej. — Poslanec Weiss: Le
berite! — Grafenauer: Če tudi gospoda ugo-
varja, ne morem drugače, kot da berem na-
prej. Drugače mi je vzeta priložnost, da se
branim, in potem nimam tu kaj opraviti. —
Konečno zahteva govornik, da se mora cela
naredba sprejeti v stenografski zapisnik, ker
drugače nima pomena. (Posl. Artur Lemiš:
»Naredba danes ni več veljavna — ? Saj ni-
koli ni bila razveljavljena! Ur.)

Grafenauer odločno: Jaz zahte-
vam, da se odlok sprejme v stenografski
zapisnik; če deželni zbor tudi temu ne pri-
trjuje, bi se moral poprijeti najekrajnejših
sredstev, da varujem pravico mojih volilcev
in koroških Slovencev sploh. Od strani nem-
ških nacionalcev se je govorilo o prena-
setih, radikalnih zahtevah Slovencev, ali ka-
kor pravite, »bindišarjev«. A mi ne zahte-
vamo nič več, kot nam je zajamčeno v tej
naredbi. Če se nam nalagajo bremena in
davki, smemo pač zahtevati tudi svojo
pravico.

Dvomilo se je danes že, imali deželni
zbor pravico, baviti se s to stvarjo. No,
predlog bo napravil svojo »karijero«, — za-
kaj bo služil potem, se bo videlo. Vse je le
volilni manöver nemškonacionalne stranke.

Predlagatelj je tožil, da je prišel g. dr.
Brejc iz Kranjskega, da pripada radikalno-
slovenski stranki; to ni res, ker je pripadal
in še pripada konservativni stranki. Rekel
je dalje, da odvetnik dr. Brejc napravlja
vloge v »novi slovenščini«, katere
baje koroški Slovenci ne razumejo, češ, da
je pri nas znan samo »bindiš«-jezik. Tudi
to ni res, kakor bom takoj dokazal.

Na našem o. kr. deželnem sodišču je
naprava, učni tečaj ne za »bindiš«-jezik,
marveč za slovenščino! Od države je plačan
voditelj tega tečaja, učitelj Prešeren, da po-

učuje mlade avskultante ne v »bindiš«,
marveč v slovenskem jeziku. Udeleženci teh
tečajev, ki so vsi nemške narodnosti, dobe
od države letne remuneracije, da se uče
ne »bindiš«, marveč slovenskega jezika.
Sodniki pri svojih prošnjah izkazujejo, da
znajo slovenski, ne pa, da znajo »bindiš«
jezik! Čemu torej delate tu to razliko?

Povsod je razlika med pisme-
nim jezikom in narečjem (di-
alektom), ravno tako pri vas kot pri nas.
Slovenci razumemo svoj pismeni jezik, ka-
kor razumete Nemci svojega. Zato ne mo-
rete govoriti o »novi slovenščini«, češ da je
koroški Slovenci ne razumejo, ker ne mo-
rete delati razlike in govoriti o kranjskem,
štajerskem ali koroškem slovenskem pisme-
nem jeziku, kakor ne govorite o tirolski,
koroški itd. pismeni nemščini.

Jaz sem omenil, da tudi nemški naci-
jonalci dobro razumejo »novo slovenščino«,
če to služi njihovim namenom. Kakor je
omenil že posl. Weiss, se je to pokazalo
lansko leto ob volitvah za četrto kurijo. Iz-
dali so takrat nemški nacionalci volilni oklic
za celovškega podžupana dr. Metnica, kateri
oklic je pravilno pisan prav v tistem jeziku,
katerega danes imenujete »novo sloven-
ščino«. In ta oklic se obrača do volilcev vo-
lilnega razreda, v katerem volijo ljudje, ki
so najmanj izobraženi! Vi sami ste bili tedaj
prepričani, da ti ljudje zastopijo »novo slo-
venščino«, ker bi drugače tega oklica ne
bili izdali!

Tisk tega oklica je prav dober in pravi-
len. Tiskal ga je, kakor stoji tu, tiskar
Kleinmayr v Celovcu. Posl. Pinterič je preje
klical, naj so Slovenci prijazni nemščini,
(»deutschfreundlich«), glejte, tu so podpisani
tisti vam prijazni Slovenci, ki so podpisali
čisto slovenski, ali če že hočete tako, »no-
voslovenski« volilni oklic, in ga razširili med
slovenskim ljudstvom, gotovo, ker ste ve-
dali, da bo ljudstvo to slovenščino tudi ra-
zumelo. Drugače bi takega oklica ne bili
izdali. Čitanja naredbe justičnega ministrstva
niste dovolili; gotovo dovolite, da preberem
ta tako značilni, lepo slovenski oklic, ker je
jako kratek in točen.

Izhod iz zbornice.

Poslanec Grafenauer nato prične
čitati iz lanske volivne borbe znani nemško-
nacionalni slovenski oklic in dela pogostoma
opazke, kako pravilno, povsem po »novoslo-
vensko« je sestavljen ta oklic. Opetovano
poudarja, da so na volilnem oklicu podpisani
samo možje »naprednjaki«.

Nemškonacionalne poslance pa je to
branje zadelo v živo. Najprej ugovarjajo, a
ne pomagajo nič. Metnitz sedi bled na svo-
jem prostoru in se v zadregi — smehlja.
Neuner zraven njega ne ve, kaj bi storil,
»nemški značaj« celovškega mesta je oči-
vidno zopet v nevarnosti, in kako naj ga
brani? Drugemu možu je prišla pri tem
nova misel: s svojega sedeža se dvigne
dolgi Artur Lemiš in hiti proti vratom ter
med potjo miga svojim privržencem, naj mu
sledijo. Polagoma se vzdignejo nekateri go-
spodje in capljajo kakor olce za svojim vo-
diteljem. Metnitz ne ve, ali naj posluša svoj
volilni oklic, ali naj gre iz dvorane. Nazad-
nje izgine še on, vedno smehlja se, a v
vidni zadregi, da se njegov volilni
oklic tako slovesno bere na najprimer-
nejšem mestu! V dvorani ostanejo izmed
nacionalcev samo štirje poslanci. — Gra-
fenauer bere naprej. Poslanec Weiss stopi
k deželnemu glavarju in ga opozori, da de-
želni zbor ni več sklepčen. Glavar pozvoni
in nacionalci se zopet vsujejo v dvorano.
Poslanec Weiss kliče: »To je strankarstvo!
To ne gre!« Nekateri poslanci se hudujejo
nad tem.

Grafenauer je med tem prebral
oklic in nadaljuje: Ti, ki so to pisali, so
tisti »naprednjaki«, kakoršnih si želite vi!
Meni se ne zdi čudno, da so gospodje, ki
slovensko ne razumejo, ostavili dvorano;
imajo pač toliko zanimanja za naš jezik, kot
jaz za Burgerjev predlog. A tisti, ki so sle-
venskega rodu tu in ki spadajo vsi k v
oklicu omenjenim »naprednakom«, bi imeli
ostati tu. Kar se tiče še stvari same, gre

za to, ima-li odvetnik pravico, vlagati slovenske vloge, ali ne, in katere dolžnosti ima sodišče. O tem razsodijo na naši stvari. Če jih sme napravljati, napravljaj jih bo v vedno večji meri in sodnija jih bo morala sprejemati! Vkljub vsemu besedičenju bo ta predlog napravil svojo popolno »karijero«; a počakajte: »mizerija« pride sama ob sebi, te ni treba želeči, ne predlagati.

Posl. K o t z napada nato zlasti poslanca Weissa, ter v ostalem ponavlja, kar so pisali nemškotarski listi. Pravi, da so tudi nemški konservativni listi prinesli slovenske oklice, radi česar mu Weiss očita, da je lagat. Dež. glavar radi tega pokliče Weissa k redu.

Posl. dr. Waldner se je nato spraval nad Grafenauerja ter skušal ovreči njegova izvajanja. Govoril je zelo strastno, predrzno, kakor bi samo on imel oblast v deželni zboru kaj govoriti. Sklicuje se na neke postavbe iz l. 1781 in 1796 (!!) ter imenuje jezikovne naredbe »seinen Fetzten«. Na državne osnovne postavbe je pizabil, ker tem bolj se razvname in tem bolj sili proti poslancu Grafenauerju, ki složno sedi pred njim in mu mirno ter hladno gleda v oči. Ko veleizobraženi profesor vpije vedno bolj, mu reče Grafenauer: »Prosim, g. profesor, vsedite se, mi ja moremo čisto složno govoriti, ali govorite vsaj s svojega prostora!« To razkači dr. Waldnerja še bolj, da vpije še strastneje in označuje Grafenauerja kot pravčakega hudodelca, ker se je potegoval za pravice svojega rodu. Istotako napada poslanca Weissa.

Grafenauer odgovarja: Danes me je profesor, in kolikor vem, celo vseučilišni profesor vzel v šolo (»geschulmeister«). (Dr. Waldner: Jaz nisem »šomašter«.) Jaz morem gosp. dr. Waldnerju zagotoviti, da mi more samo tedaj govoriti (oziroma: pljuvati — ured.) v obraz, kadar mu jaz gledam v obraz! Njegova izzivanja so me pustila hladnega. On me je označil za hudodelca, ker sem prebral postavno določbo; naj je le tako dober ter naj se potrdi, da tudi uradu, ki je to naredbo izdal, t. j. pravosodnemu ministru, dokaže, da so njegove trditve resnične. Naredba je še danes veljavna (Klici: Ni res!). in dokler mi dr. Waldner nasprotnega ne dokaže, obstojim na tem, da se mora slovenski, v našem materinem jeziku obravnavati pred našimi sodišči, zakaj po postavi imamo pravico do tega! Čim več nas bodete tu preganjali tem bolj bomo to zahtevali. Kaj vpije dr. Waldner nad menoj? Liberalna nemška večina je v državnem zboru sklenila državne osnovne postavbe, ki nam zagotavljajo ravnopravnost! Po postavbi imamo pravico, to pravico bomo zahtevali, naj dr. Waldner vpije, kar in kolikor hoče!

Na galeriji se čuje: »Bravo!« — Posl. H ö n l i n g e r zakliče: Kaj je to, da se na galeriji kliče bravo? — Ko so za dr. Waldnerjem na galeriji glasno vpili in ploskali, se izmed poslancev ni nihče oglasil, še prav dobro se jim je zdelo! Tako so v vsem pristranski!

Konečno klobasari še dr. Metnitz ravno isto, kar je bil klobasari v obč. odboru, tako da ga niti njegovi pristaši ne poslušajo.

Predlog se odkazuje gospodarskemu in juridično političnemu odseku, pride torej še enkrat pred deželni zbor.

* * *

Znameniti berlinski profesor M o m m s e n je nedavno poslal Angležem neko pismo, v katerem imenuje Vsenemce in nemške nacionalce »narodne norce«. Vsenemška zveza zdaj zahteva od Mommsena, naj ji pove vzrok, zakaj je to storil. Mi mu svetujemo, da pošlje izjave in govore vseh tistih, ki se sedaj na Koroškem repenčijo in protestujejo zoper ravnopravnost slovensčine, ker s tem bo svojo trditev gotovo lahko in dobro dokazal!

Iz deželnih zborov.

V tirolskem dežel. zboru se je v ponedeljek sklenila združitev kraja Wilten s Inomostom. Benediktinskemu vzgojevalnemu zavodu Martinsbühel se je dovolilo 2000 kron podpore. Soli ženskih ročnih del v Luzernu se je dovolilo več podpor. Za popravilo Inviolata-cerkve v Rivi se je dovolilo 14800 kron podpore.

V šlezjskem dežel. zboru se je sklepalo 21. t. m. o deželni zavarovalnici živine. Predlog se je izročil odseku z naročilom, da že tekom prihodnjega zasedanja predloži zbornici tozadevne zaključke. Sklenila se je tudi cela vrsta podpor za zidavo šolskih poslopij.

V češkem deželni zboru sta bila 21. t. m. od češke in nemške strani podana predloga, v katerih se vladi naroča, da z ozirom na nezadostne prostore na obeh praških univerzah čim preje prične z zidavo univerzitetnih centralnih poslopij. Da se pomiri štrajk profesorjev, se za dobo treh let priredi velika dvorana vavčavske posojilnice za predavanja.

Gorenje - avstrijski deželni zbor je sprejel načrt zakona

glede spremembe deželnega volilnega reda. Nadalje je bila sprejeta resolucija, v kateri se zahteva od vlade, da spremeni obrtni red.

V štajerskem deželni zboru se je sklenilo sezidati splošno bolnišnico v Gradcu in najeti posojilo v znesku 12 mil. kron.

Kriza na Ogrskem.

Grof Khuen H e d e r w a r y in finančni minister L u k a c s sta se vrnila v Budimpešto in prideta v petek zopet na Dunaj. Lukacs je posredovalec med krono in liberalno stranko. Vlada odklanja, da bi kdo cenzuriral njegove pravice, liberalna stranka pa izjavlja, da ostane na svojem stališču in svojem novem programu. Sklicala bo strankarsko konferenco. Košutova stranka bo imela strankarsko konferenco v petek. Za sedaj je torej vladar novi vojaški program ogrske liberalne stranke odklonil. Vsprejetje takega programa bi bilo enako — koncu avstro-ogrskemu skupnosti.

Rumunski prvaki na Ogrskem so imeli te dni konferenco ter so poverili poslancu Aurelu Vladu, da imenom Rumunov v ogrskem drž. zboru poda izjavo proti madjarskim zahtevam napram armadi.

Učiteljske plače na Tirolskem.

V zaupni deželnozborni seji od dne 17. t. m. so se slednjič združile vse stranke glede uravnanja učiteljskih plač. Naročila šolskega odseka so bila jednoglasno vsprejeta. Potemtakem prejmejo v bodoče učitelji z zrelostnim spričevalom letne plače 720 K, učiteljice 600 K. Po petih službenih letih učitelji 800, učiteljice 700 K, od 6 do 20 službenih let učitelji 1100, učiteljice 800 K, od 20—30 službenih let učitelji 1300, učiteljice 900 K, od 31. leta do izstopa iz službe učitelji 1500, učiteljice 1000 K. K temu prejmejo desetletne doklade učitelji po 100, učiteljice po 60 K.

Katoličani in liberalci.

E pur se muove! Zopet je padlo eno gornjeitalško mesto. Katoliška stranka je zmagala v Ferrari. Liberalna nadutost ji je sama pripomogla do zmage.

V Ferrari stanuje grof Grosoli, katerega je imenoval papež Leon XIII. za načelnika katoliški organizaciji italijanski »Opera dei congressi«. Ob tej priliki so ferrarski meščani priredili grofu Grosoliju manifestacijo kot čestitko, in tudi župan, ki je bil sicer liberalec, ne pa framason, je častil Grosoliju. To je gledala framasonska sekta s temnim očesom. Framasoni Mosti je v občinskem svetu interpeliral, kako je mogel župan storiti kaj tako nečloveškega. Začel se je prepričati, ki je postajal vedno hušji. Liberalna stranka se je razcepila, vsi občinski zastopniki so odstopili ter prepustili volivcem, naj odločijo.

Italija ima jako dobro določbo v svojem občinskem volilnem redu, katera zagotavlja tudi manjšinam kontrolo nad občinskim gospodarstvom.

Ako je voliti n. pr. pet zastopnikov, odda vsak volivec štiri veljavne glasove. Če je torej v občini organizirana manjšina, potem je izvoljen kot peti oni kandidat manjšine, ki ima največ glasov.

Kako bi bilo vse drugačno v Ljubljani, ko bi pri nas imeli tak volilni red!

Katoličanom je bila torej izmed 60 občinskih svetnikov zagotovljena manjšina 12. A bili so tako izborni organizirani, da so dobili večino. Framasoni so propadli, tudi oni Mosti ni več izvoljen, katoličani so v večini, v manjšini pa zmerni liberalci. Načelnik katoliške stranke, ki je kandidiral v manjšini, je bil izvoljen v večini.

Papeževa beseda.

Pij X. je vsprejel te dni dvornega svetnika Ludovika Pastor, ravnatelja avstrijskega zavoda za zgodovinsko raziskavanje. Ta mu je izročil izvod neke svoje knjige o zgodovini papežev od začetka srednjega veka in izrekel obenem tudi upanje, da bode Pij X. še nadalje pustil odprti vatikanski arhiv učenjakom. Na to je odgovoril papež, da je njegova največja želja, da ostane vse pri starem, kajti »učenjaki naj le raziskujejo,« rekel je papež, »resnice se ni treba bati«.

Naslednik Rampolle.

Od oficijozne strani se poroča, da se je papež odločil in imenoval Mngr. M e r r y d e l V a l a državnim tajnikom. S tem se je izpolnilo ono, o čemer se je govorilo že tedaj, ko so takoj po izvolitvi Pija X. papežem vsi za vzprejem državnega tajništva določeni kardinali to drug za drugim odklonili. — Že splošno se je menilo tedaj, da bo začasni tajnik tudi najbrže definitivno povišan v to častno službo vkljub svoji mladosti in vkljub svoji španski narodnosti. To imenovanje temelji gotovo na tem, da je papež tekom dveh mesecev svojega pontifikata spoznal, da je Merry del Val zelo sposoben za to mesto, že po svojih jezikovnih znanjih, osebnih visokih zvezah, talentu in npravnosti. Te prednosti so bile odločilne, ki so premagale vsa nasprotstva:

Bil je imenovan državnim tajnikom vkljub svoji mladosti in vkljub dejstvu, da so bili na to visoko mesto poklicani doslej samo Italijani. Merry del Val stoji v 38 letu starosti; rojen je v Londonu in so njegovi starši se pogosto mudili na angleškem dvoru. Ze od rane mladosti se nahaja v papeški službi in se je izkazal vedno kot zanesljivega uradnika. Najprej je bil odgojitelj sedanjega španskega kralja Alfonza, pozneje je bil vzprejet v vatikansko službo, kjer je imel takoj nekaj važnih poslanstev. L. 1872 je bil imenovan komornikom, l. 1897 je bil papežev hišni prelat in v istem letu apostolski delegat za Kanado. L. 1900 je postal titularni škof nicejski. Doslej je vodil rimsko diplomatsko šolo, v kateri se mladi plemeniti Rimljani odgojujejo za diplomatsko službo in je bil član več kongregacij. Avstrijsko ministstvo za zunanje stvari je dobilo znaten udarec, ker je papeževim državnim tajnikom imenovan od avstrijskega zunanjega ministarstva kot nuncij odklonjeni Merry del Val, imenovan celo državnim tajnikom, s katerim bo moralo računati tudi naše zunanje ministstvo. Ko je Avstrija vložila svoj veto proti izvolitvi Rampolle papežem, pomnožili so se v konklavi glasovi za Rampollo. Ko je Avstrija ugovarjala proti imenovanju Merry del Val nuncijem na Dunaju, postal je Merry del Vall državni tajnik. To je znamenje, da se cerkev ne pusti vladati od grofa Goluchovskega.

»Neue Freie Presse« je vsa zbegana radi imenovanja Merry del Valla državnim tajnikom. Avstrijsko nemške diplomate je poparilo imenovanje mladega in odločnega Merry del Valla državnim tajnikom, ker sanje, da bodo mogli z novim papeževim državnim tajnikom pometati, so se zopet razpršile.

Posebno pa jih boli, da imajo pred seboj gojenca in učenca svojega najhujšega nasprotnika, vestnega Rampolle. Preprečili so z znanim vetom njegovo izvolitev za rimskega papeža, a še le zdaj prihajajo k spoznanju, da jim papež Rampolla ne bi bil mogel biti nevaren v toliki meri, kakor jim je nevaren — kardinal Rampolla. V Rimu vedo, da moč Nemcev in Madjarov v avstrijski monarhiji ni tolika, da bi hoteli radi nje nastopiti proti Slovanom, kateri imajo tudi v isti avstrijski monarhiji moč in bodočnost na svoji strani.

Grof Goluchowski je izšel na plano, da bi zmagoval in rušil, a vrača se iz Kampanje — premagan in porušen.

Otvoritev francoske zbornice.

Francoska zbornica je pričela s svojim jesenskim zborovanjem. Političen boj proti krščanstvu bode nadaljevala. Najprej se bode sklepalo o popolni odstranitvi krščanskega nauka in o razpustitvi vseh neavtoriziranih kongregacij. Ker je pa večina šol pod vodstvom avtoriziranih kongregacij, zato bodo skušali tem odvzeti avtorizacijo. Ako odstranijo postavbo, po kateri ima duhovščina pravico do šole, tedaj hoče vlada vpeljati popolno prostost poučevanja, medtem ko je Jaures za poddržavljenje pouka. Vlada se boji velikih stroškov. Od izida občinskih volitev bode odvisno, se li cerkev in šola popolnoma ločita ali ne. Ako volitve izpadejo ugodno za vladu, potem bode takoj odpovedala konkordat.

Iz Bolgarije.

Ker je vlada v mnogih krajih, kjer je opozicija močna, pomnožila vojaštvo in je v mnogih krajih prišlo že do spopadov med vojaštvom in ljudstvom, vršil se je v soboto pod predsedstvom vojnega ministra vojni svet. Ta je sklenil, vojaštva nič več rabiti kot policijo proti opozicijalcem, in ta svoj sklep naznanil tudi knezu. Zaradi tega se je sprl vojni minister s svojimi kolegi in nastala je kriza.

Iz brzojavk.

London. Rusija namerava odposlati dva nova polka v Vzhodno Azijo. V ta dva polka postavili so najboljše strelce iz vseh polkov. Aleksejev namerava naseliti ob progi mandžurske železnice pol milijona ruskih izselnikov.

Inomost. Tu se je včeraj zbralo pred mestno hišo kakih 50 italijanskih dijakov, in vpilo: »Eviva Italia!« Ko pa se je pokazala policija, so razgrajali zbežali.

Sofija. V krogih makedonskega odbora odločno zanikujejo, da bi bil Sarafov umorjen.

London. Listi poročajo, da je Pij X. dejal, da je pripravljen obravnavati z laško vlado o modus-u vivendi mej državo in cerkvijo.

Lviv. Ker je proti osmim rusinskim dijakom naperjena tožba radi zadnjih nemirov tudi radi javnega nasilstva pri drž. pravdnstvu, protestirajo tudi poljski dijaki proti temu, da se policija vmešava v notranje zadeve vseučilišča.

Berolin. Iz Bruslja se poroča, da potovanje belgijskega kralja na Dunaj ni imelo uspeha. Odnosaji mej obema državama ostanejo hladni, kakor dosedaj.

Rim. Zanardelli je pisal kralju, da demisionira. Demisijo je sklenil včerajšnji ministrski svet. Na mesto Zanardellijevo pride Giolitti.

Rim. »Messaggero« pravi, da pride ruski car prihodnje spomlad v Rim.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 22. oktobra.

Pripravijalni odbor slovenskega odvetniškega shoda v Ljubljani nam javi, da priredi imenom ljubljanskega mesta župan Ivan Hribar udeležencem shoda slavnosten banket ter da se v njem gostom na čast priredi zvečer slavnostna predstava v deželni gledališču. Pela se bode velika Verdi jeva opera »Otello«, katera je pri dosežanjih izvajanjih krasno uspela in torej obeta došlim gostom lep užitek.

Nervoznost g. dr. Tavčarja. Ko je včeraj poslanec dr. Krek zopet vprašal dež. glavarja, kaj hoče ukreniti v varstvo imunitete posl. Jakliča, tedaj je g. dr. Tavčar zarudel preko ušes ter v največji nervoznosti skušal motiti govornika. Mnogi so se čudili, zakaj dr. Tavčar maha z rokami in nogami, ko čuje ime učitelja Jakliča. Stvar pa je takoj jasna, ako povemo, da je bila v imenu liberalnega trgoveško obrtnega društva ovadba na dež. šol. svet spisana v uredništvu »Sl. Naroda«, gotovo ne brez vednosti g. dr. Tavčarja. Če je to res, kakor se nam zatrjuje, potem je posredno ali neposredno ovadil učitelja in poslanca Jakliča oni dr. Tavčar, ki bode kot član dež. šol. sveta tudi njegov sodnik. Ali je to kavalirsko in liberalno, o tem naj razmišljajo g. dr. Tavčar in njegovi petolizniki. — Nervoznost je moderna bolezen, katero je mogoče zdraviti z največjo težavo. To bi mogel pojasniti g. dr. Robida, ki je baje zadnjič enkrat po obč. slugi pri D. M. v Polju dal oznaniti, da z najboljšim vspehom zdravi razne bolezni. Zoper nervoznost pa, ki muči g. dr. Tavčarja, pa utegne biti brez vspeha vsak lek, dokler bode v tesni zvezi z najhujšimi klevetniki slov. naroda. Nekdanji slovanski grobovnik je danes Schwaglov zaveznik!!

Dr. Tavčar pri Termopilah pozivlje slovenske učitelje, naj vsi izjavijo, kdo je v sedanjih slovenskih politiki lev z grivo Leonida in kdo izdajalski Efaltes. — Da bi te izjave prinašal tudi »Slovenec«, nas je naprosil nek učitelj, ki je tudi podpisal nezaupnico poslancu Jakliču. Zdaj pa izreka isti učitelj zaupanje celi katoliško-narodni stranki in njenemu odločnemu voditelju. Njen odločni nastop za ljudske koristi je porok, da resno misli tudi na učitelje. — Naprej —!

»Stara pravda«.

»Narod« se pere. Pod tem naslovom smo včeraj objavili dnevno novico, v kateri se glasi stavek: »Hoditi na galerijo dežel. zbornice dvorane imajo gg. Kregar itd. ravne toliko pravice, kakor n. pr. vladni svetnik dr. Zupanec« itd. G. vladni svet. dr. Zupanec je bil menda vsled tega užaljen, ker nam je osebno danes zatrdil, da se ne vtika v politiko in ne zabaja na galerijo dež. zbora. Mi radi popravimo krivico, ako smo jo storili gosp. vladnemu svetniku. Konstatujemo pa, da naša priča vzdržuje svojo trditev, češ, da je videla gosp. vladnega svetnika v eni prejšnjih sej na galeriji. Stvar si moremo samo tako tolmačiti, da ima gosp. vladni svetnik dvojince, ki ga je z njim naš dotični dopisnik zamenjal.

Nadškof dr. Josip Stadler je došel v Trst. Na kolodvoru ga je pričakoval tržaški škof dr. Nagl. Odlični gost se je nastanil v škofijski palači.

Volivna reforma na Stajerskem. V svoji seji dne 21. t. m. je politični odsek štajerskega deželnega zbora izdal poročilo, v katerem je izjava ces. namestnika grofa Claryja, iz katere sledi, da bi vlada ne imela nič proti temu, ako bi v četrti skupini volila mesta zase, kmetski volivni okraj pa zase. Stranke manjšine so zahtevale uvedbo pluralnega sistema. Poslanec H r a š o v e c je to izjavil imenom Slovencev ter pristavil, da njegova stranka ostaje pri strukturi drž. volivnega reda. Govornik je zahteval osem mandatov za četrto kurijo. Stavil je predlog, ako bi pluralni sistem ne obveljal, naj bi imel Gradec in okolica en volivni okraj, Bruck enega, Feldbach enega, Celje enega, torej štiri volivne okraje, vsak okraj pa dva

Rim, 22. oktobra. Povodom slavnosti na čast pobratimstva med Francosko in Italijo je došlo tu do velikih protiaustrijskih demonstracij. Pred av-

strijskim poslanštvom je množica razgrajala in kričala: „Abasso l'Austria“.

Belgrad, 22. oktobra. Govori se, da bode skupščina razpuščena, ker se radikalni stranki ne moreta zediniti glede kandidatur v državni svet.

Belgrad, 22. okt. Sedaj, ko se bližajo volitve v državni svet, prišlo je med kraljem in vlado do hudega nasprotstva. Radikalci hočejo imeti v drž. svetu deset glasov. Kralj hoče imeti pa le liberalce in naprednjake, zaradi tega vlada med kraljem in vlado velika napetost.

Belgrad, 22. oktobra. Polkovnik Mašin je imenovan poveljnikom višjega vojnega sveta.

London, 22. oktobra. Kako poroča „Daily Telegraph“ iz Tokio je položaj ondi nespremenjen. Dejstvo, da je dosedanji poveljnik japonskega brodovja odstavljen in nadomeščen z drugim vzbuja pozornost. Oboroženje se nadaljuje, vznemirjenje na koreanski meji narašča.

London, 22. oktobra. Poljski virtuozi Paderevski je zgubil pri nekem podjetju vse svoje premoženje dva milijona mark.

Ljutomer, 22. oktobra. Gospod Gabrijel Postružnik, učitelj v pokoji v Ljutomeru, je danes umrl.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306.2 m, srednji tlačni tlak 786.0 mm

čas	čas opazovanja	stanje barometra, v mm.	temperatura po Celsiju	Veterevi.	Nebo	Podavina v 24 urah.
21	9. zveč.	787.8	7.7	sr. szah.	jasno	
22	7. jutir.	786.5	7.2	sr. svzh.	obl.	0.0
	2. popol.	786.1	13.8	sl. jzah.		

Srednja včerajšnja temperatura 6.8°, normale 9.5°.

Dunajska borza

dné 21. oktobra

Skupni državni dolg v notah	100.10
Skupni državni dolg v srebru	99.95
Avstrijska zlata renta 4%	119.35
Avstrijska krona renta 4%	100.10
Avstrijska inv. renta 3 1/2%	92.65
Ogrska zlata renta 4%	118.35
Ogrska krona renta 4%	97.90
Ogrska inv. renta 3 1/2%	89.20
Avstro-ogrske bančne delnice	16.07
Kreditne delnice	662 —
London vista	23.92 1/2
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. v	117.23 1/2
20 mark	23.47
20 frankov	19.67
Italijanski bankovci	95.25
C. kr. cekini	11.33

Luskinasto-oklopna barva

je uporabljiva za okrasje, preprečuje rjo, daje lep kovinski lesk. Sosebno priporočljiva za prevlako predmetov, kateri trpijo vsled vremena, n. pr. mostovi, železne konstrukcije, konstrukcije pod vodami, vrtno ograje, strešice nad prodajalnici, shrambe za plinove zvončke, železne predmete sploh itd. Edina prodaja za Kranjsko pri tvrdki BRATA EBERL v Ljubljani, Francišanske ulice. — Vnanja naročila proti povzetju.

Vzorci na zahtevo zastoj. 524 4 12-2

Pri kroničnem katáru jabolka in bronhijev

rogaški „Styriavrelec“

kot voda za grgranje dobro obnese.

Kuharica,

dobro izurjena v kuhanju in gospodinjstvu, želi stopiti v službo kakemu gospodu duhovniku ali pa drugemu gospodu kot gospodinja. Vstopi takoj ali pa čez 14 ali mesec dni. 1373 1-1

Več se poizve v Strelških ulicah št. 2.

Mlad mož

z izbornimi, večletnimi spridevali, vešč slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi kot pomožna moč v poljubni pisarniški urad vstopiti. Sprejme tudi službo skladiščnika (magaciner) pri kakšnem večjem podjetju. Nastopi lahko takoj.

Več pové iz pr. jaznosti uredništvo „Slovenca“. 1358 2-2

Učenec

se sprejme takoj v špecerijsko trgovino. Naslov pove upravništvo „Slovenca.“

1385 1-1

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, znanem, prijateljem, da je naš iskreno ljubljani soprog in oče, gospod

Anton Langof

c. kr. brambovski evidenčni official v pokoji

po dolgotrajni mučni bolezni previden s svetimi zakramenti v dobi 53 let včeraj ob pol štirih popoldne rirno v Gospodu zaspal

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, dné 23. vinotoka ob 4. popoldne iz hiše žalosti Udmat št. 49.

Sv. zadušne maše se bodo brale v več cerkvah.

Dragega pokojnika priporočamo v blag spomin in molitev.

Ljubljana, 22. vinotoka 1903.

Žalujoči ostali.

Mlekar,

1381 3-1

teoretično in praktično izurjen v vseh delih mlekarke in sirsarske stroke. želi s 1. novembrom nastopiti boljšo službo. Do pisi naj se blagovolijo nasloviti pod šifro „Krepost“ na upravništvo tega lista.

Katoliška Tiskarna

priporoča raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

Naznanilo.

Iz konkurzne mase tvrdke

Goričnik & Ledenig

v Ljubljani

odda se ostala manufakturna zaloga v cenilni vrednosti 18.745 K 58 h ponudbenim potom.

Kupne ponudbe in 10 % vadij v gotovini položiti je najkasneje do 30. oktobra 1903 opoldne

pri oskrbniku konkurzne mase g. dr. Josipu Sajovic, odvetniku v Ljubljani, v Gosposkih ulicah št. 3.

Odbor upnikov si pridrži odobritev podanih kupnih ponudb, katere se bodo dné 31. oktobra 1903, dopoldne ob 11. uri odprle. Potrditev ponudb se bode dotičnemu ponudniku takoj naznanila. Vse druge ponudbe se bodo z vadijem vred ponudnikom takoj vrstile.

Manufakturna zaloga proda se na podlagi inventure, katera se lahko pri konkurznem oskrbniku v pisarniških urah vpogleda, povprek in brez vsacega jamstva konkurzne mase. Ponudnikom je prepuščeno, se o pravilnosti inventure v prodajalnici tvrdke prepričati.

Kupnino plačati je čisto brez vsacega odbitka, predno se blago prevzame in najkasneje

dné 2. novembra 1903 v navadnih pisarniških urah

r roke oskrbnika konkurzne mase.

Kupljeno blago mora kupec najkasneje

do 3. novembra 1903, zvečer do 6. ure

na lastne stroške iz prodajalnice tako gotovo spraviti, kakor bi bilo sicer konkurzno opravnišтво opravičeno, blago na stroške in nevarnost zamudnega kupca iz prodajalnice odstraniti.

Natančnejša pojasnila daje oskrbnik konkurzne mase.

1383 3-1

Oskrbništvo konkurzne mase.

Prva kranjska industrija za marmor, granit in sijanit na parno silo.

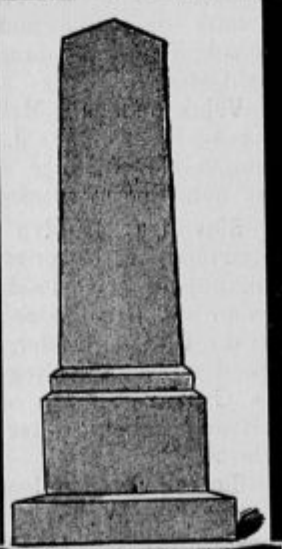
Felix Toman

umetni kamnoseški mojster Ljubljana, Resljeva cesta 30

Največja zaloga nagrobnih spomenikov od marmora, obeliski in piramide od črnega švedskega granita in labradorja lastnega izdelka.

Prevzame v izvršitev kompletne družbinske rakve, vsakovrstna stavbena in cerkvena umetna kamnoseška dela, kipov in podob. Plošče za pohištvo v bogati zalogi. Polaganje tlaka in hodnikov od porfirja in granita. 1305 6-5

Narčiti in proračuni na zahtevanje brezplačno.

Ljubitelj čaše dobrega čaja zahteva povsodi najfinjši in najboljši čaj sveta

INDRA TEA

Melanča iz najfinjšega kitajskega, indijskega in cejlonskega čaja. Pristen le vizirnih zavojih. — Glavna zaloga pri: Josip Ančik, lekarnar v Ribnici. 1252 26-7

Iščemo

dva žagarja

(pilarja)

za 1. decembra, t. l. Zasluzek mesečno 50 do 70 gld. Oženjeni imajo prednost. Naslov: Parna pila, Stajnica, Pošta Jezerane 1382 1-1 (Hrvatsko)

Hiša

na Gričku št. 63 v št. Vidu nad Ljubljano, se iz proste roke prodaja.

Kupci naj se ondi zglasijo. 1313 3-3

Hiša v najem

na Glincah pri Bobenčku, kjer je bila stara prodajalna in gostilna, pripravna za vsako trgovino, se odda s 1. novembrom.

Egidij Jeglič, 1378 3-2

Resljeva cesta št. 13, Ljubljana.

796 100-37

Zahtevajte

brezplačno in franko moj ilustrirani cenik z več ko 600 podobami

ur, zlatega in srebrnega blaga in godbenih reči HANNS KONRAD

tovarna za ure in izvozna trgovina Most št. 520, Češko.

Klobuke

za dame in deklice

priporoča v priznani največji izbiri, najmodernejši obliki od prostih do najfinjših, tvrdka

I. Wanek,

modistinja.

Cerkvene šopke natanko po meri izgotavljam. 1315 3-3

Mizarske pomočnike in učenca v poduk

sprejme v trajno delo

Matko Malovič 1363 3-2

mizar v Rudolfovem (Novo mesto)

Išče se

1349 4-4

deček

iz dobre hiše, kateri je izvršil vsaj štiri razrede ljudske šole, sprejme se takoj pri

Franc Crobath-u,

trgovina z manufakturnim blagom v Kranju.

Janeza Trdine zbranih spisov

je pravkar izšla prva knjiga:

Bahovi buzarji in Iliri.

Prezanimiva epizoda iz južnoslovanske zgodovine.

Knjiga, važna za vsakega zavednega Slovenca.

Cena K 3.—, po pošti K 3.20.

Založil L. Schwentner v Ljubljani.

1651 20

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, sročk, denarjev itd. Zavarovanja za zube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka — Promese za vsako žrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarična delniška družba

„MERCUR“

I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kurznih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni nasveti za dosego kolikor je mogoče visokega obrestovanja pri popolni varnosti naloženih glavnih. 134 250